

Pestprotocol

Pestprotocol

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handwijze gaan aanpakken.

Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten. Er wordt structureel gebruik gemaakt van de methode vreedzame school. De leerkrachten volgen de leerlijn die is opgesteld.

Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Wat is Cyberpesten?

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Cyberpesten kan harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. De daders kunnen gemakkelijk anoniem blijven en de reikwijdte van het internet is veel groter. Tegelijkertijd komen kinderen op steeds jongere leeftijd met cyberpesten in aanraking.

Plagen of pesten?

Pesten kent duidelijke andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan echter heel eenvoudig een peestsituatie voortvloeien. Een duidelijk overzicht van PLAGEN en PESTEN, en de gevolgen van dit gedrag vormt een basis voor het signaleren van pestgedrag.

PLAGEN	PESTEN
Is onschuldig en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor.	Gebeurt berekend (men weet meestal vooraf, wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen.
Is van korte duur, of gebeurt slechts tijdelijk.	Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd)
Speelt zich af tussen 'gelijken'	Ongelijke strijd. De onmachtgevoelens van de gepeste staan tegenover de macht gevoelens van de Pester.
Is meestal te verdragen, of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn.	De pestkop heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
Meestal één tegen één.	Meestal een groep (Pester en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
Wie wie plaagt, ligt niet vast. De partijen wisselen keer op keer.	Er bestaat neiging tot een vaste structuur. De Pesters zijn meestal dezelfde, net zoals slachtoffers.

GEVOLGEN:

PLAGEN	PESTEN
'schaafwond' of korte dragelijke pijn (hoort bij het spel). Wordt soms ook als prettig ervaren ('plagen is kusjes vragen')	Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk, ingewikkeld en langslpend zijn.
De vroegere relaties worden vlug hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd.	Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam
Men blijft opgenomen in de groep.	Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste
De groep lijdt er niet echt onder.	De groep lijdt onder een bedreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig en men wantrouwt elkaar. Er is daardoor weinig openheid en spontaniteit. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen een groep

Informatie

De gepeste leerling

Sommige kinderen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin Pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties. Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte
- angst dat de ouders met de school of met de Pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- het probleem lijkt onoplosbaar
- het idee dat het kind niet mag klikken of de gepeste niet mag verraden

Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders):

- Niet meer naar school willen
- Niet meer over school vertellen thuis
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden
- Slechtere schoolresultaten
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- De verjaardag niet willen vieren
- Niet buiten willen spelen
- Niet alleen een boodschap durven doen
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- Zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven

De Pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen Pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een Pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

De meelopers en andere leerlingen

- Meelopers zijn kinderen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de Pester. Verder kunnen kinderen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste kinderen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

De vijfsporenaanpak

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

De vijfsporenaanpak houdt in:

1. De interne vertrouwenspersoon /anti pest coördinator

- zorgt dat de directie en leerkrachten en onderwijs ondersteunend personeel voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten

2. De school

- werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is
- De school maakt voor de lessen sociaal emotionele ontwikkeling gebruik van de methode 'de vreedzame school'. De leerkrachten volgen de leerlijn en alle collega's binnen de school kennen en hanteren de grondwet en mogen elkaar en leerlingen hierop aanspreken.

3. Het bieden van steun aan de leerling die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen
- Er wordt uitgezocht wat er precies is gebeurd of nog gebeurd
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen

4. Het bieden van steun aan de Pester

- Het confronteren van de pestende leerling met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de gepeste
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Wijzen op gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag
- Het betrekken van de middengroep bij het probleem. De leerkracht bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin.
- Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie.
- De leerkracht komt hier in de toekomst op terug.

5. Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners

Preventieve maatregelen

Preventie in de klas door leerkracht:

- De leerkracht bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas.
- Navolging van de school- en klassenregels (vanuit de methode 'de vreedzame school').
- De leerkracht besteedt aandacht aan pestgedrag tijdens de lessen sociaal-emotionele vorming.
- De leerkracht besteedt aandacht aan pestgedrag tijdens de jaarlijkse rondgang van de contactpersoon.
- Indien een leerkracht daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek.
- Hierbij worden de rol van de Pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd. Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de leerkrachten worden bewaard in het leerlingvolgsysteem van zowel de Pester als de gepeste leerling.
- Aandacht geven aan het melden van pestgedrag van de leerlingen.

Preventie in de klas door interne vertrouwenspersoon:

- De interne vertrouwenspersoon bespreekt tijdens de klassenronde de algemene afspraken en regels in de klas.
- De interne vertrouwenspersoon vertelt over de functie van de brievenbus.
- Tevens bespreekt de interne vertrouwenspersoon het pestprotocol in alle klassen.
- Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden.
- Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
- De leerlingen ondertekenen aan het eind van deze les(sen) een aantal samen gemaakte afspraken (het antipestcontract).

Preventie in de school door het personeel:

Zowel de scholen als geheel, als ieder personeelslid afzonderlijk, probeert het pesten te voorkomen. Hierbij is een professionele houding van belang. Het hoort tot de taak van iedere medewerker dat hij/zij werkt aan:

- Een positieve groepsvorming.
- Respect voor ieders mogelijkheden en beperkingen.
- Het bevorderen van samenwerken en elkaar helpen/stimuleren.
- Respectvol omgaan met elkanders spullen.
- Dat niemand wordt buitengesloten.
- Dat we naar elkaar luisteren en elkaars mening respecteren.
- Dat we ruzies uitpraten/goed maken.
- Dat hij/zij pesten kan signaleren.
- Een voorbeeldfunctie heft in zijn/haar gedrag naar leerlingen toe.

Preventie op schoolniveau:

- Het personeel streeft naar een goed pedagogisch klimaat.
- Het personeel zorgt voor veiligheid en geborgenheid.
- Het personeel wordt op de hoogte gehouden van algemene ontwikkelingen t.a.v. pestgedrag.

- Het personeel houdt toezicht op het plein en bij aanvang en verlaten van de school en neemt contact op met de desbetreffende leerkracht als er pestgedrag gesignaleerd wordt.

Plan van aanpak

1. Hulp aan de gepeste leerling.

Observeren en bespreken

Als er signalen zijn die wijzen op pestgedrag is het allereerst van belang om het pestgedrag (zowel de gepeste leerling, als de Pester) goed te observeren op meerdere momenten in verschillende (spel)situaties. Het observeren wordt gedaan door de desbetreffende leerkracht, de leerling ondersteuner of de pest coördinator.

Er volgt een gesprek met de leerling door de desbetreffende leerkracht of de pest coördinator. Van het gesprek wordt een verslag gemaakt en in het leerlingvolgsysteem geplaatst. Naast de incidenten is het ook van belang om vast momenten een gesprek in te bouwen (bijv. elke maandag rond 12.00 uur). Het doel is het voorkomen van pestsituaties, maar ook het verwerken van de ervaringen van eerdere gebeurtenissen. Van deze gesprekken wordt ook een kort verslag geschreven en verwerkt in het LVS.

Ouders

De ouders van de gepeste leerling worden geïnformeerd. In dit gesprek wordt de situatie geschetst met daarbij de afspraken die met de desbetreffende leerlingen zijn gemaakt. Het oudergesprek wordt ook gerapporteerd in het LVS, zodat later op de afspraken teruggegrepen kan worden.

Melden

Het pestgedrag wordt gemeld binnen de CVB en binnen het team zodat alle leerkrachten en ondersteuners alert kunnen reageren. Binnen de CVB wordt een tijdspad aangemaakt. Wie doet wat en wanneer? Er wordt afgesproken wanneer er terugkoppeling en afronding zal plaatsvinden.

2. Hulp aan de 'Pester'.

De Pester heeft ook recht op hulp en heeft deze hulp ook vaak nodig om het zijn pestgedrag en de gevolgen daarvan onder ogen te (leren) zien. Ook deze leerlingen hebben professionele hulp nodig.

Observeren en bespreken

Als er signalen zijn die wijzen op pestgedrag is het allereerst van belang om het pestgedrag (zowel de gepeste leerling, als de Pester) goed te observeren op meerdere momenten in verschillende (spel)situaties. Het observeren wordt gedaan door de desbetreffende leerkracht, de leerling ondersteuner of de pestcoördinator.

Er volgt een gesprek met het kind door de desbetreffende leerkracht of de pest coördinator. Van het gesprek wordt een verslag gemaakt en in het leerlingvolgsysteem geplaatst.

In dit gesprek wordt duidelijk aangegeven welk gedrag NIET wordt geaccepteerd (en waarom niet) en wat de gevolgen EN de maatregelen zullen zijn. Hierbij is het ook belangrijk om het verhaal van de Pester te horen. Op deze manier komen er soms andere dingen aan het licht dan verwacht.

Ouders

De ouders van de pestende leerling wordt geïnformeerd. In dit gesprek wordt de situatie geschetst met daarbij de afspraken die met de desbetreffende kinderen zijn gemaakt. Het oudergesprek wordt ook gerapporteerd en verwerkt in het LVS, zodat later op de afspraken teruggegrepen kan worden.

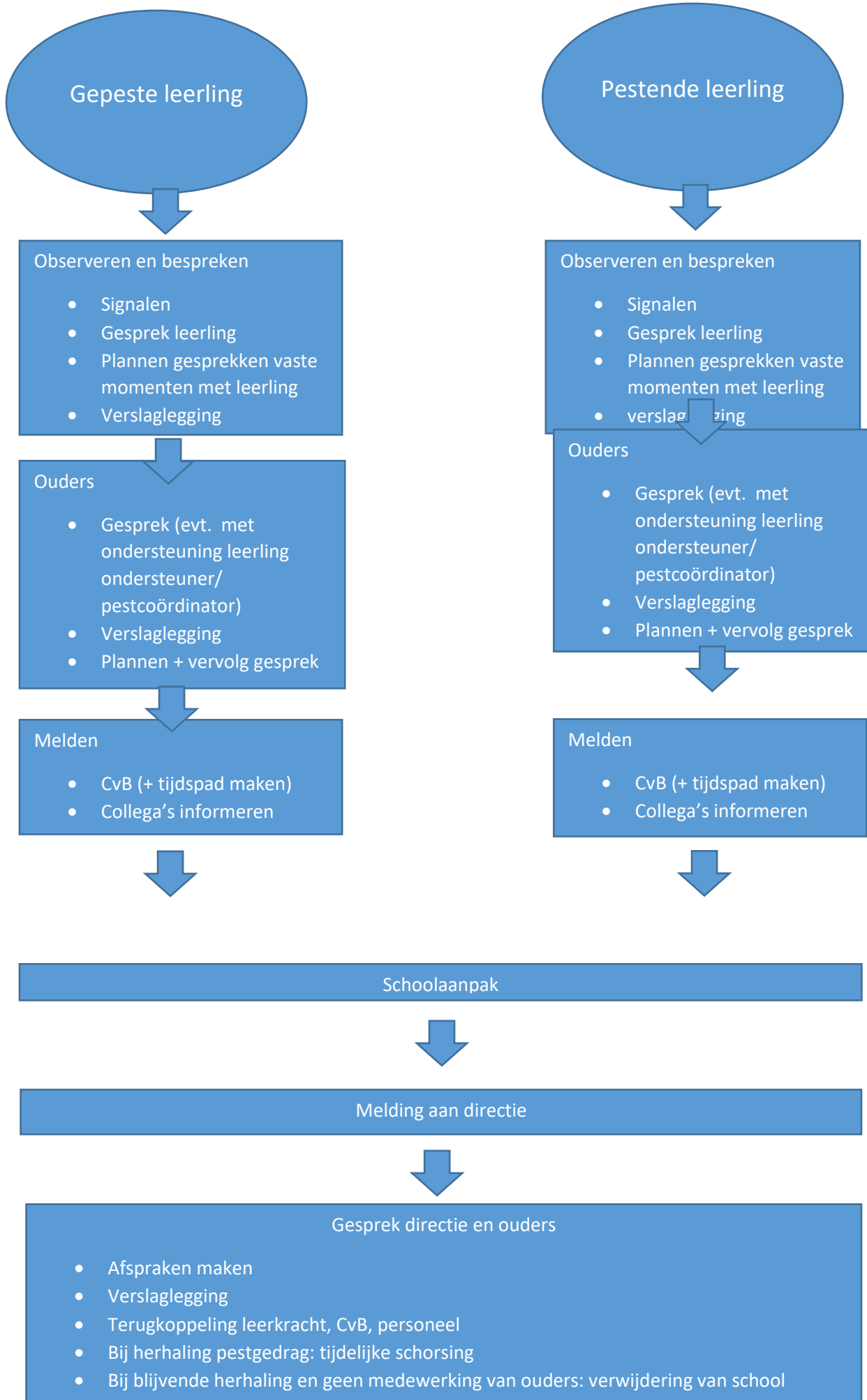
Melden

Het pestgedrag wordt gemeld binnen de CVB en binnen het team zodat alle leerkrachten en ondersteuners alert kunnen reageren. Binnen de CVB wordt een tijdspad aangemaakt. Wie doet wat en wanneer? Er wordt afgesproken wanneer er terugkoppeling en afronding zal plaatsvinden. Daarnaast wordt het team op de hoogte gebracht als er pestsignalen zijn (met foto), zodat ook de pleinwachten adequaat kunnen reageren op pestgedrag .

Schoolaanpak

Wanneer het pesten ondanks alle genomen stappen doorgaat of opnieuw de 'kop opsteekt', gaat de leerkracht/ pest coördinator of leerling ondersteuner over tot de schoolaanpak.

1. De leerkracht/ pest coördinator of leerling ondersteuner meldt het pestprobleem bij de directie.
2. De directie ligt de ouders in en verzoekt om medewerking bij het aanpakken van het probleem.
3. De directie kan bij ernstige pestsituaties overgaan tot schorsing van de Pester (schorsing heeft altijd een tijdelijk karakter).
4. Indien de Pester en/of de ouders elke vorm van ondersteuning of medewerking weigeren, kan dit leiden tot een vertrouwensbreuk en verwijdering van de leerling (verwijdering heeft een definitief karakter).

Literatuurlijst

Boeken:

Alles over pesten: geschreven door Mieke van Stigt (uitgeverij Boom.nl)

Kinderboeken over pesten:

Boeken voor 4-6 jaar:

- Wie het hardst kan brullen – Thomas Taylor
- Alles wat overblijft – Janna de Lathouder
- Blote beer – Daan Remmerts de Vries
- Dapper uiltje – Sean Julian
- Kwaakt – Rodrigo Fogueira
- Kleine ezel en het zwarte schaapje – Rinder Kromhout
- Tip de muis vindt pesten niet leuk – Anna Casalis
- Rikki – Guide van Genechten
- Pest jij ook? – Venonique Renting
- Hou op met pesten – Claire Alexander
- Kraai – Leo Timmers
- Het lelijke jonge eendje – Hans Christian Andersen

Boeken voor 6-9 jaar:

- Oskar en de Ornikop – Harm de Jonge
- De jongen die steeds viel – Thea Dubbelaar
- Pesten: Stop! – Veronique Puts
- Munkel Trog – Janet Foxley
- Het grote Paulienplan – Hilde Vandermeeren
- Vlo en Stiekel- Pieter Koolwijk
- Operatie flapoor – Leny van Grootel
- Dik is dapper – Gerard Sonnemans
- Gas geven Gijs – Margreet Schouwenaar
- SuperJan – Harmen van Straaten
- De hele erge Ellie en nare Nellie – Rindert Kromhout
- Bol – Wouter Kersbergen

Boeken voor 9 – 12 jaar:

- De Boskampis – Marjon Hoffman
- En de groeten van groep acht – Jacques Vriens
- Bruno wordt een superheld – Hakon Ovreas
- Nieuwe vrienden – Frank Jonker
- Vlieg! – Marco Kunst
- Wil je mijn geheim zijn? – Arno Bohlmeijer
- Harde noten? Ilse De Keyzer
- Operatie Zeer Ernstige Ramp – Tosca Menten
- Breek je nek voorzichtig! Erna Sassen
- Kijk naar jezelf – Floortje Zwigman
- Raar – Tine Mortier
- Ik ben niet bom! Marion van de Coolwijk.

Websites sociale vaardigheidstrainingen, weerbaarheidstrainingen en voorkomen / aanpakken pesten

- Nederlands Jeugd Instituut (NJI)
- Pesten de wereld uit: oorzaken en achtergronden van pesten plus criteria anti-pestmethodes volgens Gijs Huitsing (Youtube-filmpje).
- Rots en Water

Links voor bruikbare adressen bij (cyber)pesten

- www.pesten.startpagina.nl Pesten (algemeen)
- www.pesten.startkabel.nl
- www.pestweb.nl Website van het APS met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten.
- www.pesten.net Voor en door slachtoffers. Opgericht door Bob van der Meer. Cyberpesten / veilig internetgebruik / veilige school
- www.stoppestennu.nl
- www.stopdigitaalpesten.nl Campagne van SIRE (Stichting Ideële Reclame)
- www.digibewust.nl Een informatieve site van het Ministerie van Economische zaken, over het veilig gebruik van internet.
- www.ppsi.nl PPSI is het expertisecentrum van het APS op het gebied van het voorkomen en bestrijden van seksuele intimidatie en seksueel misbruik in het onderwijs. Je kunt er ook terecht voor informatie over pesten, agressie, geweld, discriminatie en racisme.
- www.schoolveiligheid.nl Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.
- www.veilig.kennisnet.nl Handreikingen en links voor ouders, leraren, kinderen, scholieren, schoolmanagers en ICT-coördinatoren
- Youtube filmpje over grooming (kinderlokken op internet) en hoe je je kind daarvoor kunt waarschuwen.
- Leidraad aanpak ongewenste beelden: <http://www.vo-raad.nl/dossiers/pesten/leidraad-ongewenste-beelden>